

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร มีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ 1) เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของโรงเรียนต้นแบบ และบุคลากรทางการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มีลักษณะผสมผสานหลักการ แนวคิดของการประเมินโครงการ โดยใช้แนวคิดแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods) ประชากร ได้แก่ โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 555 โรงเรียน (เริ่มใช้หลักสูตรแกนกลาง ปีการศึกษา 2552) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา 185 โรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 183 เขต ระดับขยายโอกาส 183 โรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 183 เขต และระดับมัธยมศึกษา 187 โรงเรียน ในเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา 42 เขต กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (เริ่มใช้หลักสูตรแกนกลาง ปีการศึกษา 2552) เป็นโรงเรียนที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ครอบคลุม 19 เขตตรวจราชการ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่เป็นโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 2) หัวหน้างานวิชาการ หรือผู้รับผิดชอบงานหลักสูตรของสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 3) ผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ที่กำกับดูแลโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 4) ศึกษานิเทศก์ ที่รับผิดชอบงานหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 5) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 6) คณะกรรมการสถานศึกษา และ 7) คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และกลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารเขตพื้นที่ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา แบบสอบถามศึกษานิเทศก์ ประเด็นสนทนากลุ่มครูผู้สอน ประเด็นสนทนากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา ประเด็นสนทนากลุ่มคณะกรรมการบริหารหลักสูตร แบบประเมินคุณภาพหลักสูตร แบบตรวจสอบองค์ประกอบและคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา แบบประเมินหน่วย/แผนจัดการเรียนรู้ และแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของ โรงเรียนต้นแบบ

1.1 ด้านเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา

1. หลักการ จุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ตามแนวคิด Standard based Curriculum โดยวิสัยทัศน์ หลักการ มีรายละเอียดมากเกินไปจนหาอัตลักษณ์ไม่ได้ สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนระบุเป็นภาพกว้างยากแก่การปฏิบัติและวัดประเมินผล และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดมีจำนวนมากเกินไป กลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีจำนวนมากเกินไปไม่เหมาะกับวัยของผู้เรียนที่ควรพัฒนาพื้นฐานการเรียนรู้ ไม่จำเป็นต้องบังคับให้เรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

2. เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าโรงเรียนต้นแบบเขียนวิสัยทัศน์ไม่ครอบคลุมสภาพความต้องการของโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และการเขียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายและจุดเน้นกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ในส่วนของโครงสร้างหลักสูตรชั้นปี มีรายวิชาเพิ่มเติม/กิจกรรมเพิ่มเติมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และจุดเน้นของโรงเรียนในระดับต่ำ คำอธิบายรายวิชามีการกำหนดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสอดแทรกอยู่ในคำอธิบายรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติมไม่ชัดเจน และแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีไม่ชัดเจน

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ยังไม่มีตัวชี้วัด ยังขาดรายละเอียดในการทำแนวทางการจัดการเรียนการสอนและหน่วยและแผนการเรียนรู้ หรือแผนการจัดประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อีกทั้งครูยังขาดความเข้าใจในการประเมินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนบางกิจกรรม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ถูกลดความสำคัญลงทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4. การบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารและครูขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างแท้จริง ทั้งนี้การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการหลักสูตรส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพียงไม่กี่คนส่งผลให้การดำเนินงานไม่เป็นระบบ

5. การจัดการเรียนการสอน พบว่าครูผู้สอน สอนโดยไม่อิงหลักสูตรสถานศึกษา ขาดความหลากหลาย สอนไม่ตรงกับมาตรฐานตัวชี้วัด และไม่เอื้อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตัวเอง

6. การออกแบบหน่วย/แผนจัดการเรียนรู้ องค์กรประกอบของหน่วยการเรียนรู้ส่วนใหญ่ครบถ้วนแต่เนื้อหาและสาระสำคัญในแต่ละองค์ประกอบไม่สอดคล้องกัน และครูส่วนใหญ่ไม่เข้าใจกระบวนการออกแบบการเรียนรู้แบบ Backward Design

7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ระดับชาติ ยังไม่ครอบคลุมตัวชี้วัด ครูผู้สอนขาดความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ละเลยการวัดและประเมินผลขั้นสูง

8. คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ยังไม่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนด้านคนดี และคุณภาพผู้เรียนจากการทดสอบระดับชาติ ไม่สามารถบ่งบอกความสามารถที่แท้จริง

1.2 ด้านปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. การนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษา พบว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งระดับเขตพื้นที่ และระดับสถานศึกษาขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ดังนั้น สพฐ. ควรจัดอบรม

ให้ความรู้กับบุคลากรทุกฝ่ายและทุกคน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน และควรติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้เป็นระยะ เพื่อช่วยเหลือและพัฒนากระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ให้กับสถานศึกษา นอกจากนี้ควรมีการวิเคราะห์สภาพความแตกต่างและความต้องการตามบริบทของชุมชน เพื่อที่จะสามารถกำหนดกรอบหลักสูตรที่หลากหลาย ตอบสนองท้องถิ่น ชุมชนได้ และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง

2. การจัดทำหน่วย/แผนจัดการเรียนรู้ พบว่าครูขาดความเข้าใจในกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่อิงมาตรฐาน การจัดการเรียนการสอนไม่มีความหลากหลาย ไม่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากครูขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในการออกแบบการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน ประกอบกับปัจจัยอื่น อาทิ ภาระงานมาก สอนหลายระดับชั้น หลายวิชาจึงไม่มีเวลาเพียงพอ ดังนั้น สพฐ. หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดอบรมให้ความรู้ หรือ จัดทำเอกสารประกอบเพื่อให้ความรู้ครู โดยการจัดอบรมนั้นควรแยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และ ระดับชั้น นอกจากนี้ควรมีการให้ความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เทคนิคการสอน วิธีการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. การวัดและประเมินผลผู้เรียน พบว่า ครูขาดความรู้เรื่องการวัดและประเมินผล ไม่สามารถวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เพื่อการประเมินได้ ครูไม่เข้าใจการสร้างเกณฑ์การประเมินรูปแบบต่างๆ ครูขาดความเข้าใจเรื่องการประเมินผลตามสภาพจริง อีกทั้งการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไม่มีรูปแบบการประเมินที่ชัดเจน ดังนั้น สพฐ. ควรจัดอบรม/สัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติ ในสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาการอบรม/สัมมนาต้องสอดคล้องกับแนวทางการประเมินของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551

1.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ขาดการมีส่วนร่วม และการติดตามผล โดยหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นอิงมาตรฐานเฉพาะในหน้ากระดาษเพราะมีข้อความกำหนดไว้ แต่ในทางปฏิบัติยังมีครูบางส่วนที่ไม่ได้สอนและประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนั้นการบริหารจัดการหลักสูตรควรเน้นให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร และควรมีการนิเทศติดตามเพื่อช่วยเหลือครูในการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลโดยใช้กระบวนการนิเทศ Supervising การช่วยเหลือ Coaching การเป็นผู้ดูแล พี่เลี้ยง Mentor การดูแลติดตาม Mentoring การทำวิจัยในชั้นเรียน การบริหารหลักสูตรควรพัฒนาตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมการบริหารแบบ Network โดยอาศัยสังคม online โดยผ่านระบบ Social network

1.4 ข้อเสนอแนะด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพ

ผลจากการวิจัยพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ควรดำเนินการดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(ระดับผู้กำหนดนโยบาย)

1. ไม่ควรเปลี่ยนแปลงนโยบายหลักสูตรบ่อย และพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญเรื่องหลักสูตร การสอน และการประเมินที่อิงมาตรฐาน

2. ควรวางแผนการดำเนินงานระยะยาวเพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้ทราบแนวทางการดำเนินงาน และควรมีการประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานย่อยในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เป็นการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อนและมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

3. ควรลดโครงการ/กิจกรรม เพื่อให้ครูสามารถสอนได้เต็มที่ การจัดอบรม/สัมมนาควรเป็นช่วงเวลาปิดเทอม หรือ เสาร์อาทิตย์ และควรให้มีการอบรมครูทุกคนแทนการอบรมเฉพาะแกนหลัก

4. สพฐ.และเขตพื้นที่ต้องสนับสนุน 4 M และต้องเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการให้หลากหลาย

5. จัดเตรียมเอกสารให้พร้อม และเพียงพอเมื่อมีนโยบายเรื่องใหม่ๆ เพื่อให้ศึกษานิเทศก์ศึกษาและขยายผลต่อครูในสังกัดต่อไป

6. สพฐ.ต้องทำงานเชิงนโยบาย กำกับ ติดตาม ประเมิน และเปิดโอกาสให้เขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนมีอิสระในการสร้างสรรค์งานใหม่ มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลเต็มรูปแบบ โดยให้คนในพื้นที่ดูแล

7. ควรมีนโยบายในการพัฒนาครูที่ชัดเจน กำหนดให้ครูต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีระบบกำกับติดตามตรวจสอบกระบวนการพัฒนาครูผู้สอน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1. ควรจัดสรรอัตรากำลังครูให้เหมาะสมกับสาขาวิชาที่โรงเรียนต้องการ ควรอำนวยความสะดวกในด้านเอกสารในการจัดทำ

2. ศึกษานิเทศก์ควรให้ความรู้ แนะนำ ช่วยเหลือครูอย่างจริงจังและจริงใจ มีการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และควรจะมีบทบาทที่มากขึ้นในการเป็นสื่อกลางระหว่างสพฐ.กับโรงเรียนในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น

3. ควรลดภาระงานที่ไม่ใช่งานของศึกษานิเทศก์เพื่อให้สามารถทำหน้าที่นิเทศ และดูแลโรงเรียนที่รับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ เพิ่มบทบาทของศึกษานิเทศก์ให้เป็นที่ปรึกษาแก่ครูผู้สอนในสถานศึกษาได้อย่างจริงจัง

4. รูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่เป้าหมายของหลักสูตร ต้องมีการเตรียมการหรือการวางแผนการนิเทศ มีการติดตามอย่างใกล้ชิด มีการพัฒนาและประเมินผล และใช้สื่อมาช่วยในการนิเทศ

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีรูปแบบการบริหารงานได้แก่ จัดให้มีระบบการนิเทศติดตามบนหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ใช้หลักการบริหารแบบสร้างเครือข่ายร่วมกับระบบการกำกับ ติดตาม และใช้รูปแบบการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ทุกส่วนมีบทบาทและมีส่วนร่วมได้สะท้อนประเด็นปัญหาในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน

สถานศึกษา

1. ควรมีการจัดหลักสูตรและรายวิชาเพิ่มเติมสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร และมีกิจกรรมส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

2. สถานศึกษาควรมีผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับงานด้านวิชาการ มีความรู้เรื่องหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผล เป็นผู้นำด้านวิชาการ

3. สถานศึกษาประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ ครู ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ต้องมีการทำความเข้าใจหลักสูตรให้ชัดเจนทั้งในด้านเป้าหมายที่ต้องการ มาตรฐาน ตัวชี้วัด สมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ความรู้ และมีการฝึกปฏิบัติอย่างจริงจังก่อนนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ต้องมีการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ

4. โรงเรียนควรมีรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ดีมีคุณภาพคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. ควรมีบทบาทสำคัญในการผลักดันผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ทั้งนี้สถานศึกษาควรมีการช่วยเหลือครูผู้สอนทั้งด้านการให้ความรู้ผ่านการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร เนื้อหารายวิชา เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการศึกษา การประสานงานกับชุมชน

1.5 ข้อเสนอแนะด้านแนวทางการพัฒนาหลักสูตรยุคศตวรรษที่ 21 และการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ผลจากการวิจัย พบว่า มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21 และการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาควรบูรณาการอาเซียน เป็นทั้งเป้าหมายและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ โดยกำหนดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ในแต่ละระดับชั้นอย่างชัดเจน กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล

2. ควรมุ่งเน้นทักษะทางภาษา โดยจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ หรือบูรณาการภาษาอาเซียน และมุ่งเน้นการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ จังหวัดที่อยู่ติดชายแดนต้องทำความเข้าใจกับภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งภาษาไทยต้องมีความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

3. ควรเป็นหลักสูตรที่เน้นวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ควบคู่กับการให้ความสำคัญกับความรู้และความสามารถของผู้เรียนในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

4. ควรเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับบริบทของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ยังคงมุ่งเน้นคุณลักษณะความเป็นไทย มีทักษะชีวิต ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา จิตสาธารณะ ทักษะการบริการ ทักษะอาชีพ การอยู่ร่วมกันในสังคม ความเข้าใจในสังคมต่างวัฒนธรรม

2. แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของโรงเรียนต้นแบบและบุคลากรทางการศึกษา

การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของโรงเรียนต้นแบบ และบุคลากรทางการศึกษา
ควรมีการดำเนินการ ทั้ง 3 ระดับคือ

1 รูปแบบการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตรทั้งระบบ มีหลักการที่เน้น
การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติโดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่การจัดการศึกษาใน
สถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนของรูปแบบการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้าน
หลักสูตรทั้งระบบมี 9 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1) ประชาสัมพันธ์ (Public Relation) หลักสูตรโดยการประชุมกับเขตพื้นที่ (ผู้บริหาร
เขต และศึกษานิเทศก์) สถานศึกษา(ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา) และผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้ง
การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโดยช่องทางต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมใน
หลักสูตร

2) สร้างเครือข่าย (Networking) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับ
สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครู เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานการศึกษาระดับท้องถิ่น

3) พัฒนา (Develop) เอกสาร สื่อ เกี่ยวกับแนวทางการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติใน
ห้องเรียน และพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์เพื่อเป็นผู้นำมืออาชีพ ในการนำหลักสูตรสู่การ
ปฏิบัติ

4) ให้ความช่วยเหลือ (Coach) และเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) และนิเทศ (Supervise) ใน
การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับเขตพื้นที่ และสถานศึกษา

5) วิจัย (Research) ติดตามสภาพปัญหาการใช้หลักสูตร และแนวทางการเสริมสร้าง
สมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ

6) เสริมสร้าง (Enhance) ให้สถานศึกษาและเขตพื้นที่ติดตามประเมินผลการใช้
หลักสูตรสถานศึกษา

7) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management) เกี่ยวกับการพัฒนาความ
เข้มแข็งทางวิชาการของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ต่อเขตพื้นที่ และ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

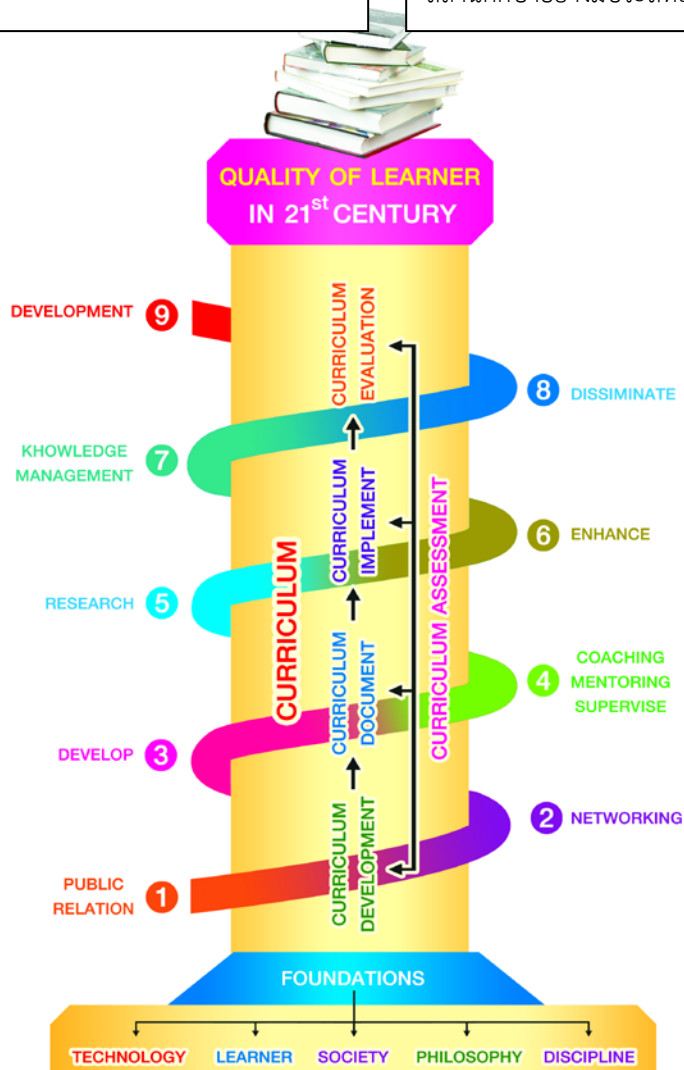
8) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เผยแพร่ (Disseminate) ผ่าน
เวทีและสื่อต่างๆเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการในการนำ
หลักสูตรสู่การปฏิบัติ

9) พัฒนา(Develop) และปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

รูปแบบการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรทั้งระบบ

หลักการ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่การจัดการศึกษาในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยสนับสนุน

1. สื่อ อุปกรณ์ส่งเสริมหลักสูตร เช่น คู่มือครู เอกสารหลักสูตร สื่อการสอน อุปกรณ์ประกอบการสอน สื่อเทคโนโลยี/อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ที่ต้องเพียงพอ เหมาะสม เพื่อให้การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร
2. บุคลากรทุกฝ่ายต้องมีความรู้ ความสามารถ และเพียงพอต่อการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ อาทิ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ เป็นต้น
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน /สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดนโยบายในการส่งเสริม สนับสนุน กระบวนการพัฒนาหลักสูตร และขั้นตอนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

จากรูปแบบการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตรทั้งระบบ จะเห็นว่าหน่วยงาน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา(ผู้บริหาร/ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร) และครูผู้สอน ดังนั้นคณะผู้วิจัยได้จำแนกแนวทางการพัฒนาความ เข้มแข็งทางวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตร ตามกลุ่มดังนี้

1. ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตร ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา มี กระบวนการในการพัฒนา 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ (Analysis) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share and Learn) เกี่ยวกับหลักสูตร
3. วางแผน (Plan) การประชาสัมพันธ์หลักสูตร และสนับสนุนการใช้หลักสูตร
4. ออกแบบ (Design) แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ร่วมกับสถานศึกษา
5. ประชาสัมพันธ์ (Public Relation) หลักสูตรและแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร
6. เน้นพี่เลี้ยงและช่วยเหลือการใช้หลักสูตรกับสถานศึกษา (Mentor and Coach)
7. นิเทศ (Supervision) และกำกับติดตาม (Mentoring) ผลการใช้หลักสูตร
8. จัดกิจกรรม และสะท้อนผลกลับกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Reflect) แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร

2. ระดับสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตร ในระดับสถานศึกษา ด้านการ บริหารจัดการหลักสูตร มีกระบวนการ 6 ขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความตระหนัก (Awareness) ให้กับบุคลากรในโรงเรียนทุกคนเห็นความสำคัญ ของหลักสูตรที่มีต่อการจัดการศึกษา
2. อบรมให้ความรู้ (workshop) บุคลากรภายในสถานศึกษาทั้งระบบเพื่อความเข้าใจใน ทิศทางเดียวกัน
3. การจัดทำหลักสูตร(Action) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา พร้อมประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
4. จัดระบบนิเทศ ติดตาม(Peer Coaching) โดยใช้ระบบการนิเทศแบบ Peer Coaching เพื่อพัฒนาบุคลากรและการจัดการเรียนการสอนไปพร้อมกัน
5. ประเมินผลหลักสูตร (Evaluate) โดยประเมินผลที่เกิดกับผู้เรียน และ ประเมินระบบ การบริหารจัดการหลักสูตร

6. ปรับปรุงและพัฒนา(Development) นำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรให้ดียิ่ง

3. ระดับสถานศึกษา ด้านการจัดทำเอกสารหลักสูตร

แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตร ระดับสถานศึกษา ด้านการจัดทำเอกสารหลักสูตร มีกระบวนการ 6 ขั้นตอนดังนี้

1. วางแผน (Plan) การพัฒนาหลักสูตรโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดการประชุม/สัมมนา เพื่อชี้แจงนโยบาย แผนงาน และแนวทางการดำเนินงานจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาให้กับศึกษานิเทศก์ในเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ

2. อบรมให้ความรู้ (Educate) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำความรู้ที่ได้จากการประชุมและสัมมนาไปถ่ายทอดให้สถานศึกษารับทราบและเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินงานจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ฝึกปฏิบัติจริง

3. ดำเนินการแบบมีส่วนร่วม (Participate) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาและดำเนินการจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นการสร้างความรู้เข้าใจและการทำงานแบบมีส่วนร่วม

4. ตรวจสอบ (Check) สถานศึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาก่อนนำไปใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญ อาทิเช่น ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ ฯลฯ

5. ประชาสัมพันธ์ (Promote) สถานศึกษาประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เช่น โรงเรียนใกล้เคียง สำนักงานเขตพื้นที่ ฯลฯ รับทราบสาระสำคัญในเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา

6. ปฏิบัติและขยายผล (Practice to Implement and Evaluation) สถานศึกษาจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้กับบุคลากรครูให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรไปใช้ รวมทั้งการวัดและประเมินผล

4. ระดับครูผู้สอน

แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตร ระดับครูผู้สอน มีกระบวนการ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์ (Explain) หน่วยงานระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร โครงสร้างเวลาเรียน ตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มสาระ โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการกับครูทุกคนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

2. อบรม (Workshop) สถานศึกษาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ อาทิ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียน การวัดและประเมินผล การศึกษา สื่อการสอน ฯลฯ

3. ปฏิบัติ (Action) ครูนำหลักสูตรไปออกแบบการจัดการเรียนรู้และวัดและประเมินผลผู้เรียน

4. นิเทศกำกับติดตาม (Supervisor) สถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศกำกับติดตาม โดยเป็นการนิเทศภายนอกจากศึกษานิเทศก์ด้านหลักสูตร และด้านการวัดและประเมินผล และนิเทศภายในโดยคณะผู้บริหาร หรือหัวหน้างานวิชาการ หัวหน้างานหลักสูตร หรือหัวหน้ากลุ่มสาระ

5. ประเมิน (Evaluation) ตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรโดยประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

3. กระบวนทัศน์ใหม่หลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระบวนทัศน์ใหม่หลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดในการจัดการศึกษาประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ Content Knowledge Skills Value and Attribute ดังนี้
Content Knowledge แบ่งออกเป็น 4 ระดับ

1. ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

การจัดการศึกษาในระดับนี้ เพื่อพัฒนาทักษะและความรู้พื้นฐานให้กับผู้เรียนในด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ และกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม คุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย รายวิชา ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ และ สังคมศึกษา(ครอบครัวและชุมชน) ทั้งนี้ให้มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา และพลศึกษา

2. ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

การจัดการศึกษาระดับนี้ยังคงเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานผู้เรียน แต่จะเพิ่มรายวิชาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่กว้างขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร และทักษะการใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม ความเป็นไทย และการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย รายวิชา ภาษา วัฒนธรรม และเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคม (ประเทศ อาเซียน)

3. ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

การจัดการศึกษาระดับนี้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ความรู้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาที่กว้างมากขึ้น เพื่อสำรวจความสนใจและความถนัดของตนเอง ส่งเสริมทักษะการคิด ทักษะการใช้เทคโนโลยี การสื่อสาร ทักษะชีวิต การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ความเป็นไทย และการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมา

ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วยรายวิชา ภาษา วัฒนธรรม และเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภูมิภาค และความเป็นพลโลก

4. ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

การจัดการศึกษาระดับนี้เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ความชำนาญ และมีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านตามที่สนใจทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ การจัดการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดขั้นสูง ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ทักษะการสื่อสาร ทักษะชีวิต การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ความเป็นไทย และการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วยรายวิชา ภาษา วัฒนธรรม และเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร อาชีพ ศิลปะ และสร้างสรรค์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์

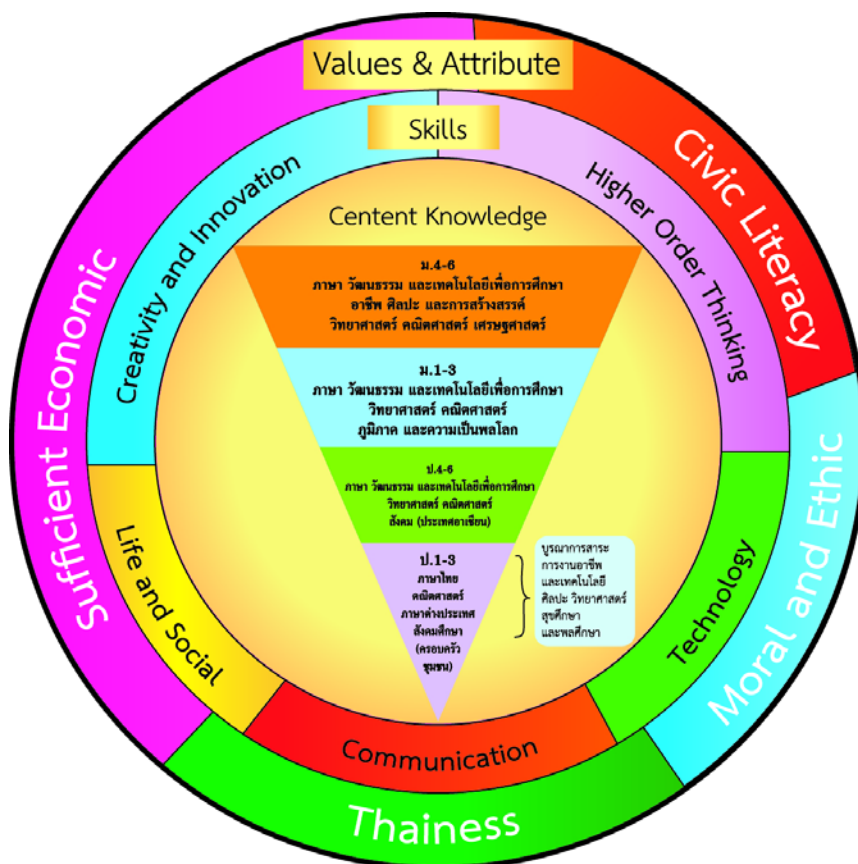
Skills ทักษะ การจัดการศึกษาตามกระบวนทัศน์ใหม่หลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็น ดังนี้

1. Higher Order Thinking	ทักษะการคิดขั้นสูง
2. Technology	ทักษะการใช้เทคโนโลยี
3. Communication	ทักษะการสื่อสาร
4. Life and Social	ทักษะชีวิตและการอยู่ร่วมในสังคม
5. Creativity and Innovation	ทักษะการคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม

Value and Attribute ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นลักษณะที่ดีที่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำไปใช้และปฏิบัติตน ดังนี้

1. Civic Literacy	หน้าที่พลเมือง
2. Moral and Ethic	คุณธรรมและจริยธรรม
3. Thainess	ความเป็นไทย
4. Sufficient Economic	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ระบบทัศน์ใหม่หลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรบนพื้นฐาน ผลการวิจัยร่วมกับแนวคิดของนักวิชาการในระดับสากล และแนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรในอนาคต และหลักสูตรของประเทศต่างๆ ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) รวมทั้งนโยบายการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และนำผลที่ได้จากการปรับหลักสูตรมาประชาสัมพันธ์กับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรปรับกระบวนการทบทวนและแนวทางการปฏิบัติงาน การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนโดยบริหารจัดการหลักสูตรแบบระนาบ (Horizon Management) หรือในลักษณะจากล่างขึ้นบน
3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรให้ความสำคัญกับเป้าหมายของหลักสูตร มากกว่าการประเมินผลที่ได้จากคะแนน O- Net
4. การให้ความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการด้านหลักสูตรควรสร้างเครือข่าย (Networking) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครู เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงาน การศึกษาระดับท้องถิ่น และสถานศึกษา

5. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรปรับกระบวนการทัศน์จากการนิเทศติดตามงาน เป็นการใช้ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring และ การช่วยเหลือ (Coaching) แบบกัลยาณมิตร เพื่อร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวใหม่ควรเน้นการมีส่วนร่วมในการ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการและร่วมประเมินเงินติดตามช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ครู ผู้บริหาร ศึกษาธิการ ชุมชน นักวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการและสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งสถาบันวิชาชีพเฉพาะทาง เช่น สาธารณสุข วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

2. ควรมีการวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ ให้มีความสอดคล้องกระชับ ชัดเจน เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน

3. การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องควบคู่ไปด้วย ได้แก่การบริหารจัดการหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เทคนิควิธีการสอน การประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน

4. ควรนำผลจากการวิจัยไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีการประชาสัมพันธ์เสริมสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของสังคมและสอดคล้องกับสภาพสังคม และการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยติดตามผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาทุกสถานศึกษาและเขตพื้นที่ นำผลจากการวิจัยของแต่ละสถานศึกษามาสังเคราะห์ผลการประเมินหลักสูตร และนำผลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาการใช้หลักสูตรในเขตพื้นที่

2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความคาดหวังและผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางในทรรศนะ มุมมองของผู้ปกครอง

3. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจากผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม

4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ และทรรศนะเกี่ยวกับพัฒนาการของหลักสูตรการศึกษาไทย ของผู้พัฒนาหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำผลจากการสะท้อนคิดมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร